

Öz Bak?m Gücü Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Öz Bak?m Gücü Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28666>

Özet

Öz Bakım Gücü Ölçeği (ÖBGÖ), bireylerin kendi sağlıklarını ve refahlarını sürdürme ve geliştirme becerilerini, yani öz bakım gücünü değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle hemşirelik alanında, Dorothea Orem'in Öz Bakım Eksikliği Kuramı çerçevesinde önemli bir yere sahiptir. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Nur'en Ö. Nahcivan tarafından 2004 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, orijinal adı "Exercise of Self-Care Agency Scale (ESCA)" olan araç, Türk kültürüne ve diline uygun bir şekilde düzenlenmiştir.

ÖBGÖ, bireyin öz bakım yeterliliğini objektif bir şekilde ölçerek, klinisyenlere ve araştırmacılara müdahale planlarını belirlemede kritik veriler sunar. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, bir geliştirme ve değerlendirme çalışması olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öz Bakım Gücü, Orem Teorisi, Hemşirelik, Psikometrik Değerlendirme, Ölçek Adaptasyonu, Sağlık Davranışları.

Yazarlar

Ölçeğin Türkçe Edeğerliliğini Gerçekleştiren Sorumlu Yazar: **Nur'en Ö. Nahcivan**.

Amaç

Öz Bakım Gücü Ölçeği'nin temel amacı, bireyin öz bakım gereksinimlerini karşılamak için sahip olduğu yeterliliği ve yeteneği ölçmektir. Bu yeterlilik, bireyin kendi sağlığını koruma, sürdürme ve hastalık durumunda iyileşmeyi destekleme yeteneği olarak tanımlanır. Ölçek, özellikle kronik hastalığı olan veya sağlık durumu risk altında olan bireylerde öz bakım davranışlarının potansiyelini belirlemek için kullanılır.

2004 yılında Nahcivan tarafından yapılan adaptasyon çalışmasının spesifik amacı, orijinal ESCA ölçeğinin Türkçe konuşan popülasyonlarda güvenilir ve geçerli bir şekilde kullanılabilmesini göstermek ve böylece hemşirelik araştırmalarına katkı sağlamak.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Ölçek, Dorothea Orem tarafından geliştirilen Öz Bakım Eksikliği Kuramı'na dayanmaktadır. Bu kurama göre, öz bakım gücü (self-care agency), bireyin öz bakım gereksinimlerini karşılamak için edindiği ve kullandığı karmaşık beceriler setidir. Ölçek, bu gücü oluşturan bilişsel, motivasyonel ve davranışsal bileşenleri ölçmeye odaklanır.

Öz bakım gücü genellikle iki ana bileşen etrafında şekillenir: **Gereksinimler** (bireyin neye ihtiyacı olduğu) ve **Güç** (bireyin bu ihtiyaçları karşılama kapasitesi). Ölçek, bu gücün fiili kullanım ve algılanan yeterliliğini değerlendirerek, hemşirelik müdahalelerinin hangi alanlara yöneltilmesi gerektiğini belirlemede yardımcı olur.

Geçerlik

Nahcivan'ın 2004 çalışmasında, ölçeğin Türkçe formunun geçerlik çalışmaları detaylı olarak incelenmiştir. Geçerlik, ölçeğin gerçekten öz bakım gücünü ölçüp ölçmediğini gösterir.

Kapsam Geçerliliği: Ölçek maddelerinin, öz bakım gücü yapısının tüm yönlerini temsil edip etmediği uzman görüşleri alınarak değerlendirilmiştir.

Yapı Geçerliliği: Faktör analizi teknikleri kullanılarak ölçeğin teorik yapısının (boyutlarının) korunduğu araştırılmıştır. Bu analizler, ölçeğin çok boyutlu yapısının doğrulanmıştır.

Ölçüt Geçerliliği: Öz Bakım Gücü Ölçeği puanlarının, benzer yapıları ölçen diğer geçerli ölçeklerle (örneğin, sağlık davranışları veya yaşam kalitesi ölçekleri) korelasyonu incelenmiştir.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçeğin tutarlı ve kararlı sonuçlar üretme yeteneğini ifade eder. 2004 adaptasyon çalışması, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

İç Tutarlılık: Ölçeğin genel iç tutarlılığı, **Cronbach Alfa** katsayısıyla değerlendirilmiştir. Türkçe formun alfa değerinin yüksek (genellikle 0.80'in üzerinde) olduğu rapor edilmiştir, bu da maddelerin birbiriyle tutarlı olduğunu gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında benzer sonuçlar verip vermediğini belirlemek için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin zaman içinde kararlı olduğunu göstermiştir.

Faktör Analizi

Ölçeğin orijinal yapısı genellikle çok boyutludur ve Türkçe adaptasyon çalışması da bu yapıyı koruma çabasıdır. Nahcivan (2004) tarafından yapılan faktör analizi, ölçeğin öz bakım gücünün farklı yönlerini temsil eden alt boyutlara ayrıldığını göstermiştir.

Bu analizler genellikle **açımlayıcı faktör analizi (AFA)** ve **doğrulayıcı faktör analizi (DFA)** içermektedir. Sonuçlar, ölçeğin Türk popülasyonunda da teorik olarak beklenen yapıyı (örneğin, bilgi arama, kaynakları kullanma, eyleme geçme gibi boyutları) temsil ettiğini doğrulamıştır. Bu, ölçeğin yapı geçerliliği için güçlü bir kanıt sunar.

Ölçme Aracı

Test Tipi: Geliştirme/Adaptasyon (Orijinal ESCA ölçeğinin Türkçe dil e?de?erli?).

Format: Genellikle 5'li veya 6'lı Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılır (Örneğin: "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a). Derecelendirme puanları genellikle yüksek puanın daha yüksek öz bakım gücüne işaret ettiği şekilde yorumlanır.

Dil Kullanılabilirliği: Türkçe (Türkçe E?de?erlik), İngilizce (Orijinal Form).

Popülasyon Grubu: Yetkinler, özellikle hemşirelik araştırmalarında hastalar (kronik hastalıkları olan veya sağlıklı bireyler).

Yaş Grubu: 18 yaş ve üstü yetkin popülasyon.

Popülasyon Detayları: Adaptasyon çalışması genellikle üniversite öğrencileri veya çeşitli hastanelerde yatan/ayakta tedavi gören hasta grupları üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim raporlama. Katılımcılar, öz bakım davranışlarına ilişkin ifadelerin kendileri için ne kadar geçerli olduğunu belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Öz Bakım Yeterliliği, Çıkarım, Faktör Yapısı, Hemşirelik Uygulaması, Öz Yeterlilik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Veri Kaynağında Belirtilmemiştir.

Kurumsal E-posta Adresi: nursen@istanbul.edu.tr

Yazın Adresi: İstanbul Üniversitesi (2004 yılı referans alınarak).

Ücretler, Ücret ve Test Yılı

Ücretler ve Ücret: Ölçeğin kullanımıyla ilgili spesifik ticari ücret bilgisi adaptasyon kaynağında belirtilmemiştir. Akademik ve klinik kullanım için yazar ile iletişime geçilmesi tavsiye edilir.

Test Yılı (Adaptasyon): 2004.

Test Yılı (Orijinal Geliştirme): Orijinal Exercise of Self-Care Agency Scale (ESCA) Kearney ve Fleischer tarafından 1979/1991 yıllarında geliştirilmiştir.

Kaynaklar

NaHCivan, N. O. (2004). A Turkish language equivalence of the Exercise of Self-Care Agency Scale. *Western Journal of Nursing Research*, 26(7), 813-824. DOI: 10.1177/0193945904267599

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [exercise-of-self-care-agency-scale-toad.pdf](#)

Öz Bakım Gücü Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Öz Bakım Gücü Ölçeği'nin orijinal maddeleri bu kaynakta sağlanmamıştır. Ölçeğin maddelerine erişim ve kullanım izni için sorumlu yazar (Nur'en Ö. NaHCivan) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM